

แหล่งการเรียนรู้ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระปฐมเจดีย์

เนื้อหาที่ออกแบบการสอน เรื่อง พุทธศิลป์ความงามของศาสนายุคทวารวดี นครปฐม

คำว่า พุทธศิลป์ หมายถึงงานศิลปะประเภทต่างๆทั้งในด้านสถาปัตยกรรมประติมากรรมและจิตรกรรมซึ่งสร้างขึ้นเพื่อส่งเสริมการเผยแพร่และการปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาโดยตรง และเป็นสิ่งช่วยโน้มน้าวจิตใจพุทธศาสนิกชนให้เกิดความศรัทธา งานพุทธศิลป์เริ่มขึ้นในอินเดียแดนพุทธภูมิตั้งแต่สมัยพุทธกาลมีการสร้างพระอารามต่างๆและมีความเจริญตามลำดับโดยเฉพาะอย่างยิ่งราชการพระเจ้าอโศกแห่งราชวงศ์โมริยะ ในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราชยังมีการสร้างพระพุทธรูปขึ้นการสร้างแทนองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงเป็นเพียงพระพุทธรูปสัญลักษณ์ เช่นรูปดอกบัว หมายถึงการประสูติ รูปธรรมจักรกับวงกลมหมายถึงการแสดงประณมาเทศนา

พุทธศิลป์จากอินเดียสู่ทวารวดี

พุทธศตวรรษที่ 9 – 11 นำเข้าพระพุทธรูปจากอินเดีย

พุทธศตวรรษที่ 12 – 13 สร้างพระพุทธรูปศิลปะอินเดีย

พุทธศตวรรษที่ 14 – 15 สร้างพระพุทธรูปในแบบของตนเอง

พุทธลักษณะของพระพุทธรูปสมัยทวารวดี แบ่งออกเป็น 3 แบบ คือ

พระพุทธรูปนั่งขัดสมาธิราบ พระบาททับกันเพียงเล็กน้อยไม่ซ้อนกันสนิท คล้ายกับลักษณะปรากฏในศิลปะอินเดียสมัยอมราวดี

พระพุทธรูปยืน ปางแสดงธรรม (วิตรรกมูทรา) ทั้งสองพระหัตถ์ ยกพระกระดักพระอุระทั้งสองข้าง หงายฝ่าพระหัตถ์ออกมาด้านหน้า จีบนิ้วพระหัตถ์เป็นวงกลม(วิตรรกะ) ด้วยพระอังคุฐ (นิ้วโป้ง) กับพระดัชนี (นิ้วชี้) แบ่งเป็นสองลักษณะ คือปลายนิ้วพระหัตถ์ทั้งสองชี้ขึ้น พบมากในกลุ่มพระพุทธรูปสำริดและลักษณะที่ปลายนิ้วพระหัตถ์งอเข้าหาฝ่าพระหัตถ์ พบมากในพระพุทธรูปหิน ถือเป็นลักษณะพื้นเมืองอย่างแท้จริง

พระพุทธรูปประทับนั่งห้อยพระบาท พระพุทธรูปประทับนั่งเหนือบัลลังก์ และห้อยพระบาททั้งสองข้างในลักษณะพระขงฆ์แยกห่างออกจากกัน และสันพระบาทใกล้กันพร้อมกับยกพระหัตถ์ขวาขึ้นแสดงวิตรรกมูทรา

การค้นพบพุทธศิลป์นครปฐม

1. โกลนหินพระพุทธรูปยืน พบที่ นครปฐม

2. ท่อนบนของเทวรูปสวามหกทรงกระบอ

3. พระพุทธรูปยืนปางแสดงธรรม

รูปแบบการสอน : 5E

ขั้นที่ 1 การสร้างความสนใจ

ครูตั้งคำถามว่า นักเรียนรู้จักหรือเคยได้ยินคำว่า “ทวารวดี” หรือไม่

โดยให้นักเรียนลองบอกสิ่งที่น่าจะเกี่ยวกับทวารวดีคนละ 1 อย่าง

ครูเปิดภาพพุทธศิลป์สมัยทวารวดีพร้อมอธิบายเรื่องราวที่เกี่ยวกับทวารวดีให้นักเรียนฟัง

ขั้นที่ 2 สำรวจและค้นหา

ครูให้นักเรียนไปพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระปฐมเจดีย์ โดยให้นักเรียนจดบันทึกข้อมูล ลงในสมุดตามหัวข้อที่กำหนด คือ ลักษณะพระพุทธรูป สัญลักษณ์พระพุทธรูปเจ้าในสมัยทวารวดี และประเภทพุทธศิลป์ตามลักษณะอิริยาบถต่างๆ

ขั้นที่ 3 อธิบายและลงข้อสรุป

ให้นักเรียนจับคู่กันและวิเคราะห์ลักษณะพุทธศิลป์ของทวารวดี

แล้วครูจึงแจกกระดาษน้ำตาไลให้นักเรียน ให้นักเรียนทำ mind map ใบงานที่ 1 เรื่องพุทธศิลป์

โดยใช้ข้อมูลที่นักเรียนจดบันทึกมา

- 1.แยกประเภทพุทธศิลป์ตามลักษณะอิริยาบถ?
- 2.ลักษณะพระพุทธรูปเป็นแบบใดอย่างไร?
3. เลือกพุทธศิลป์ที่ตนเองสนใจและอธิบายเหตุผลที่เลือก?

หลังจากนั้นครูสรุปเรื่อง พุทธศิลป์ในสมัยทวารวดี โดยการเฉลยคำตอบของใบงานที่ 1 ทีละรูป

ขั้นที่ 4 ขยายความรู้

ครูให้นักเรียนแต่ละคู่ บอกถึงความสำคัญของพุทธศิลป์ในสมัยทวารวดีว่ามีความสำคัญต่อ

สังคมไทยอย่างไร

แล้วนักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรกับพุทธศิลป์ในสมัยทวารวดีที่ได้เรียนรู้มาบ้าง

ขั้นที่ 5 ประเมิน

ครูให้นักเรียนทำใบงานที่ 2 พุทธศิลป์ทวารวดี และทำแบบทดสอบหลังเรียน เป็นการสรุปความรู้

ในรายวิชาที่เรียน ทำแบบประเมินท้ายคาบ